

LICG HUISDIERENBIJSLUITER

DE HANDLEIDING VOOR HET HOUDEN VAN HUISDIEREN

Serie reptielen

Groene wateragame

Physignathus cocincinus

De groene wateragame is een mooie hagedis die geschikt is voor de gevorderde reptielenhouder. Het is een zeer actief dier met als bijzondere eigenschap dat hij op zijn achterpoten kan rennen.

Kies het juiste dier voor uw situatie: lees vóór het kopen eerst of de groene wateragame het huisdier is dat u zoekt.

Algemeen

Agamen zijn hagedisachtigen die veel worden gehouden in terraria. Groene wateragamen zijn boombewoners, maar leven ook in ondiepe poelen en op rotspartijen. Ze komen van nature voor in regenwouden in grote delen van Zuidoost-Azië: Thailand, Vietnam, Cambodja en Zuid-China.

Zoals alle agamen heeft de groene wateragame een grote, driehoekige kop met een stompe snuit. De staart is even lang of langer dan het lichaam en kan niet afgeworpen worden. Het gezichtsvermogen is zeer goed. De groene wateragame heeft net als veel andere hagedissen een zogenaamd derde oog. Dit is een lichtgevoelig orgaan dat voornamelijk wordt gebruikt voor het waarnemen van dag en nacht. Ook UV radiatie wordt door dit lichtgevoelige orgaan geregistreerd. Ze gebruiken het dus niet om gedetailleerd mee te kijken.

De groene wateragame wordt tot ongeveer 90 centimeter lang, kop en romp meten samen 20 tot 25 centimeter. Hij is licht- of donkergroen met een donkere streeptekening op de staart. In de zij zijn drie of vier lichtere strepen aanwezig en van de ogen tot de nek lopen zwarte strepen. Onder de grote kop is een kleine keelzak aanwezig en op de rug en staart zit een kam. Het lichaam is krachtig gebouwd en zijdelings afgeplat. De tong is dik en breed en is aan het uiteinde voorzien van een klein vorkje. Het oppervlak van de tong is plakkerig, wat helpt bij het vangen en beet houden van prooien.

Groene wateragamen kunnen bij goede verzorging tussen de tien en twintig jaar oud worden. Helaas worden zij in gevangenschap door minder goede leefomstandigheden vaak niet zo oud.

Verskillende varianten

Er bestaan ruim 30 geslachten agamen, die in meer dan 300 soorten worden onderverdeeld. Ze lijken soms op leguanen, maar bij agamen staan de tanden op de kaak en bij leguanen ernaast. Groene wateragamen worden ook wel Chinese wateragamen genoemd en vormen samen met de Leseur's wateragame (*Physignathus leseurii*) uit Australië het geslacht *Physignathus*.

Van nature

Agamen zijn hagedisachtigen die veel worden gehouden in terraria. Groene wateragamen zijn Groene wateragamen leven in het wild in losse sociale verbanden met één dominant mannetje per groep. Mannetjes zijn zeer territoriaal en zullen rivaliserende mannetjes agressief uitdagen.

De groene wateragame is overdag actief, in het algemeen erg schuw en daardoor nogal onstuimig. Ze zijn meestal te vinden op takken van bomen en struiken langs de oevers van liefst stilstaand water. Met hun als peddel afgeplatte staart zijn het uitstekende zwemmers. Als ze ergens van schrikken, laten ze zich in het water vallen. Groene wateragamen kunnen in tegenstelling tot de meeste andere hagedissen een tijdje onder water blijven.

Het water wordt niet alleen gebruikt om in te zwemmen, maar ze doen er ook hun behoeften in en na een maaltijd wordt de kop in het water geschud terwijl de poten langs de kop strijken om zich van voedsel- en huidresten en parasieten te ontdoen.

De groene wateragame is naast een goede zwemmer ook een razendsnelle klimmer en een goede springer. Verder zijn wateragamen in staat om met gebruik van uitsluitend de achterpoten, dus rechtop, te rennen. De staart helpt bij het behouden van het evenwicht en daarnaast kan de agame met zijn staart een potentiële vijand een zweeps slag geven.

Groene wateragamen communiceren door te knikken met de kop en te zwaaien met de voorpoten. Waarschijnlijk zijn dit waarschuwendende signalen voor concurrenten en uitnodigende signalen voor exemplaren van het andere geslacht.

Huisvesting

Bij het opzetten, inrichten en onderhouden van een terrarium komt heel wat kijken. In de handleiding over terrariumtechniek leest u hoe u dat aan kunt pakken.

Zorg ervoor dat u minimaal twee weken vóór de aanschaf van de wateragame een volledig ingericht terrarium klaar heeft staan. In die twee weken voorafgaand aan de aanschaf van de dieren moet u het terrarium belichten en bevochtigen zoals u zou doen als er al dieren in zouden zitten. Meet met behulp van thermometers en hygrometers of de temperatuur en luchtvochtigheid in het terrarium voldoen aan de eisen van de groene wateragame. Het duurt namelijk ongeveer twee weken voor de bodembedekking vocht heeft opgenomen en het klimaat in het terrarium is gestabiliseerd.

Vanwege het onstuimige gedrag hebben groene wateragamen een groot terrarium nodig, waarin ze alle ruimte hebben om te vluchten en zich te verschuilen. Aangezien groene wateragamen erg lang kunnen worden geldt: hoe groter het terrarium, hoe beter. Voor een groepje van twee tot drie dieren is 150 x 200 x 100 centimeter (hoogte x breedte x diepte) een goede maat.

Door hun territoriale gedrag is het niet verstandig meerdere mannetjes samen in één terrarium te huisvesten. Wateragamen zijn echter wel in zekere mate sociale dieren: één mannetje met één of meerdere vrouwtjes gaat in het algemeen prima. Het is echter niet strikt noodzakelijk om de dieren samen te houden: ook alleen gedijen zij prima.

Als u meerdere dieren wilt houden, moet u ze voorzichtig aan elkaar laten wennen. ze geleidelijk steeds iets langer bij elkaar op neutraal terrein, gebruik dus een derde bak. Houd toezicht om te letten op gevechten, agressief gedrag en stress. Haal de dieren uit elkaar en zet ze terug in hun eigen terrarium als u de tekenen hiervan ziet, maar pas op voor beten!

De groene wateragame heeft in het terrarium een groot watergedeelte nodig dat ongeveer 40% van het totale bodemoppervlak beslaat. Voor dit waterbassin is een aquariumverwarming met thermostaat nodig. De watertemperatuur moet circa 22 tot 24 graden Celsius bedragen. Omdat het water als toilet gebruikt wordt, moet het watergedeelte bij voorkeur voorzien zijn van een goed extern (biologisch of mechanisch) filter. Als het watergedeelte niet voorzien is van een filter, moet het water minimaal één keer per dag ververs worden.

Als bodembedekking van het landgedeelte kan gebruik gemaakt worden van schorssnippers, turfmoles, mos of platen kurkschors. Ook barksoorten zijn erg geschikt en goed verkrijgbaar. Bied in het voorjaar en in de zomer een voldoende dikke laag turfmoles of een mengsel van zand en leem aan, bijvoorbeeld in een emmer. Houd dit goed vochtig, zodat de vrouwtjes daarin hun eieren kunnen begraven.

De achterwand van het terrarium en indien nodig ook de zijwanden moeten bekleed worden met kurk of boomschors om extra klimmogelijkheden en bescherming tegen neus- en bekverwondingen bij schrikreacties te geven. Groene Wateragamen gaan namelijk als vluchtreactie rennen, en zij zien glas niet als barriere. Hierdoor ontstaan ernstige beschadigingen aan de bek, die kunnen gaan ontsteken. Het verdient de aanbeveling om de voorzijde van het terrarium uit water te laten bestaan, zodat de dieren ook aan de voorkant niet tegen de ruit zullen aanrennen, maar eerder in het water zullen vallen bij een vluchtreactie.

Zorg ook voor voldoende schuilplaatsen in de vorm van bijvoorbeeld holle boomstammetjes.

Het landgedeelte moet voorzien zijn van robuuste (kunstmatige of echte) planten om in te kunnen klimmen. Zorg daarnaast voor stevige takken en stronken, ook horizontaal boven het waterbassin, omdat de dieren daar graag liggen te rusten. Verwarm deze plekken met spots tot 40 graden Celsius, minimaal één per dier. De temperatuur op de overige plaatsen moet overdag 28 tot 32 graden Celsius bedragen. 's Nachts mag de temperatuur niet beneden 20 graden Celsius dalen.

De luchtvochtigheid moet 80 tot 90% zijn. Dit kan bereikt worden door het terrarium dagelijks te besproeien met lauw water of door een mistapparaat te installeren. Offer niet de ventilatie van het terrarium op om de luchtvochtigheid omhoog te krijgen!

Zorg voor een hygrometer en meerdere thermometers in het terrarium en controleer regelmatig of de omstandigheden in het terrarium eventueel bijgesteld moeten worden.

De verlichting moet zoveel mogelijk lijken op natuurlijk zonlicht. Dit kan door overdag ruim te belichten met speciale UV lampen en warmtespots. Laat u over de verlichting voorlichten door iemand met ervaring op het gebied van het inrichten van terraria voor reptielen. Een UV-b-lamp in de bak is onmisbaar, omdat de dieren zonder een dergelijke lamp geen vitamine D3 kunnen aanmaken en ernstige problemen in hun calciumstofwisseling zullen krijgen. Vitamine D3 die deze dieren via de voeding binnenkrijgen, is helaas geen afdoende vervanger van een UV-b-lamp.

Meestal levert de verlichting (spots, TL-buizen en UV-bron) voldoende warmte om het terrarium mee te verwarmen. Zorg dat de dieren niet in direct contact kunnen komen met de lampen, want ze kunnen zich er aan branden! Voor eventuele bijverwarming in de winter of nachten kan gebruik gemaakt worden van een porseleinen warmtestraler, een verwarmingsmatje onder het terrarium of, alleen voor 's nachts, een rode spotlamp. Verwarmingskabels kunnen nuttig zijn voor het verwarmen van de lagere delen van het terrarium.

Zorg voor ventilatie van het terrarium via een rooster aan de onderkant van de voorzijde van het terrarium of aan de bovenkant van het terrarium. Voorkom tocht!

's Zomers kunnen groene wateragamen, als de temperatuur het toelaat, ook worden gehuisvest in een veilig buitenterrarium.

Verzorgen en hanteren

Groene wateragamen zijn goed te hanteren, mits ze op jonge leeftijd aan menselijk contact gewend zijn door hen af en toe te hanteren en uit de hand te voeren). Hagedisachtigen zijn, als dat nodig mocht blijken, het best te fixeren door vanaf de rugzijde met één hand de hals vlak achter de kop te omvatten en met de andere de staartbasis. Groene wateragamen kunnen krabben, bijten en hard slaan met de staart; pas hier voor op. Was na contact met uw groene wateragame uw handen met water en zeep.

Bij de verzorging van wateragamen is het schoonhouden van het terrarium erg belangrijk. Als het waterbassin niet voorzien is van een filter, moet het water dagelijks ververs worden. Zichtbare vervuiling moet dagelijks worden verwijderd. Doe dit gelijk met de eventuele verversing van het water om de dieren zo min mogelijk te storen. Het terrarium moet regelmatig in zijn geheel schoongemaakt worden. Gebruik uitsluitend milde schoonmaak- en desinfectiemiddelen, spoel goed na en droog goed af voor u de dieren terugplaatst in het terrarium.

Voeding

Wateragamen zijn omnivoren: ze eten zowel plantaardig als dierlijk voedsel.

De voeding van volwassen wateragamen in gevangenschap moet voornamelijk bestaan uit een variatie aan levende prooidieren zoals sprinkhanen, krekels, regenwormen en nestmuisjes

(pinkies). Als de dieren dit als voer accepteren, dan kunt u ook natte kattenbrokjes voeren. Moriowormen, meelwormen en wasmotlarven bevatten te veel vet en zijn daarom niet geschikt als voedsel.

Alle insecten moeten gevoerd worden met een voer dat zeer rijk is aan calcium. Bovendien moeten de insecten altijd voordat ze gevoerd worden bestoven worden met een goed vitaminen- en mineralenpreparaat.

Het dierlijke voedsel moet worden aangevuld met wat groenvoer, bijvoorbeeld andijvie, wortel of paardenbloemen. Zonu en dan kunt u een kleine hoeveelheid fruit voeren, zoals aardbei, framboos, banaan of meloen. Ook het groenvoer moet bepoederd worden met een vitaminen- en mineralenmengsel.

Volwassen dieren kunnen drie keer per week gevoerd worden.

Jonge wateragamen moeten dagelijks gevoerd worden met regenwormen en insecten. Pas na enkele maanden beginnen ze ook fruit en groente te eten, maar het is verstandig om dit vanaf het begin aan te bieden.

Verwijder niet opgegeten prooidieren uit het terrarium om te voorkomen dat ze de rustende agamen storen of beschadigen.

Het voer moet bepoederd worden met een goed vitaminen- en mineralenmengsel.

Voortplanting

Vanaf een leeftijd van ongeveer één jaar, maar soms al eerder, heeft het mannetje in vergelijking met het vrouwtje een grotere kam op de rug en met name op de nek en staartwortel, en een grotere, zwaardere kop en lichaam. Ook heeft hij een verdikte staartwortel, een grotere keelzak die geelblauwig gekleurd is en grotere femoraalporiën, de poriën in de dijnen die geurstoffen kunnen afscheiden. Daarnaast lopen er bij mannetjes meer donkere strepen tussen oog en nek en is de buik meestal feller gekleurd (oranjegeel in plaats van lichtgeel). Bij dieren van alle leeftijden is het geslacht te bepalen door voorzichtig de staart omhoog te brengen richting de rug en te kijken naar de bij mannetjes aanwezige hemipenissen die zichtbaar zijn als twee kleine verdikkingen bij de staartwortel. Vooral bij jonge dieren is dit echter vaak niet eenvoudig te zien.

Een rustperiode van twee maanden in de winter waarin de temperatuur vijf graden koeler is en de verlichting vier uur per dag minder aan staat, is bevorderlijk voor de voortplanting. Het mannetje maakt indruk op een vrouwtje door voortdurend met de kop te knikken. Bij de paring bijt het mannetje het vrouwtje in de hals. De paring kan gedurende het hele jaar plaatsvinden, maar vindt meestal in de winter plaats. In het voorjaar (rond maart/april) worden dan zes tot zeventien witte eitjes gelegd in een 10 tot 25 centimeter diep gegraven gat met vochtige, losse grond. Vrouwtjes concurreren vrij sterk om nestplaatsen. Ook vrouwen die niet met een mannetje leven, kunnen (onbevuchte) eieren leggen.

De eieren van groene wateragamen in gevangenschap moeten worden bebroed in een broedstoof bij een temperatuur van 27 tot 32 graden Celsius en een relatieve luchtvochtigheid van 80 tot 100%. De eieren kunnen bijvoorbeeld in vochtig vermiculiet worden gelegd. Zorg voor voldoende ruimte rond de eieren, want ze zullen tot 30% zwellen tijdens hun ontwikkeling. Bij 30 graden Celsius duurt het ongeveer twee maanden, bij 27 graden een halve maand langer tot de eieren uitkomen.

Net uitgekomen dieren zijn inclusief de staart ongeveer veertien centimeter lang. Ze hebben een relatief grote kop, een bruingroene tot donkergroene kleur en lichte, meestal witte of beige dwarsstrepen aan weerszijden van het lichaam. De buikzijde is lichtgroen tot wit. De kam ontbreekt nog. Deze jonge dieren kunnen gehuisvest worden in een terrarium met een groot

waterbassin, ongeveer de helft van het bodemoppervlak van het terrarium met een waterdiepte van tien centimeter. Het water moet goed gefilterd of iedere dag ververs worden.

Na zes maanden zijn de mannetjes iets groter en zwaarder dan de vrouwtjes en begint ook het territoriumgedrag. Geslachtsrijpheid wordt bereikt op een leeftijd van twee tot drie jaar; ze zijn dan ongeveer 60 centimeter lang. De mannetjes moeten dan altijd apart van elkaar gehuisvest worden om stress en verwondingen door territoriaal gedrag te voorkomen.

Ziekten en aandoeningen

Natuurlijk wilt u voorkomen dat uw groene wateragame ziek wordt. Als u weet waar u op moet letten en hoe uw dier zich gedraagt als het gezond is, merkt u het eerder wanneer er iets aan de hand is en kunt u bijtijds actie ondernemen.

Groene wateragamen zijn gevoelig voor verschillende inwendige en uitwendige parasieten, zoals darmparasieten en mijten. Daarom is het verstandig de ontlasting van nieuw aangekochte dieren te laten onderzoeken door een dierenarts en de dieren eerst tenminste een maand in een quarantainebak te plaatsen voordat ze samen met de andere agamen worden gehuisvest.

Een koude, zieke, gestreste of angstige wateragame kan van kleur veranderen, van lichtgroen tot bijna zwart. Behalve kleurverandering kunnen onder andere ook verminderde eetlust, vermagering, afwijkende ontlasting en lusteloosheid tekenen zijn van ziekte. Raadpleeg in die gevallen op korte termijn een dierenarts en neem zo vers mogelijke ontlasting van de dieren mee. De ontlasting kan eventueel korte tijd in de koelkast worden bewaard.

Door een tekort aan kalk en/of vitamine D3 kan bij terrariumdieren rachitis ontstaan, een aandoening met weke botten die gemakkelijk vervormen en breken. De dieren kunnen dan niet meer goed bewegen en dus geen prooien meer vangen. Een goed vitaminen- en mineralenmengsel om de voedseldieren mee te bepoederen is dus van levensbelang.

Door hun schrikachtigheid springen wateragamen, met name wildvangexemplaren, bij een vluchtpoging vaak tegen de terrariumruit. Hierbij ontstaan vaak wonden aan de bek die gemakkelijk kunnen ontsteken. Als het terrarium goed schoon wordt gehouden, en de dieren niet opnieuw dit gedrag vertonen door aanpassing van de inrichting van de bak (zie "Huisvesting"), genezen deze wonden echter meestal goed.

Benodigde ervaring

Groene wateragamen vragen redelijk veel verzorging en zijn nerveuze dieren. Daardoor zijn ze niet geschikt voor beginners.

Aanschaf en kosten

Als u een groene wateragame wilt kopen, kies dan voor nakweekdieren; deze zijn meestal minder schichtig en minder gevoelig dan wildvangexemplaren. Daarnaast zijn er ethische redenen om niet te kiezen voor een uit het wild gevangen dier. Let er bij de koop op dat de agamen een levendige indruk maken. Let ook op de omstandigheden waaronder ze door de verkoper worden gehouden: koop geen dieren uit een vervuilde of overbevolkte bak.

Groene wateragamen zijn te koop vanaf enkele tientallen euro's. Een bakje krekels van tien gram kost vanaf 2 euro en een pot vitaminen- en mineralenpoeder van 100 gram om de prooidieren mee te bepoederen kost vanaf 10 euro. Voor de aanschaf van een compleet terrarium (inclusief verlichting en verwarming) moet u al snel rekenen op een bedrag vanaf 400 euro.

Terrariumplanten zijn te koop vanaf ongeveer 5 euro. Bij de lampen moet u er rekening mee houden dat ze regelmatig vervangen moeten worden, aangezien ze per dag een groot aantal branduren hebben. Houd naast de kosten voor de aanschaf en verzorging ook rekening met eventuele dierenartskosten.

Aandachtspunten

- Sluit u aan bij een terrariumvereniging: u kunt er advies inwinnen en ervaringen delen.

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

Versie: juni 2012

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl